
naar Libanon te ontkomen. Met steun van ondermeer Pilon kon hij een lerarenopleiding volgen. Op dit moment staat hij aan het hoofd van een school in al-Mazraa. Hij omschrijft sjeik al-Khayr als hard voor de pachters. Hij zou de grond verkocht hebben om onteigening door de Israëlsche overheid voor te zijn.³⁷

De weg naar erkenning

De orthodoxe Israëlsche pers beschouwde Bakker als initiator van Nes Ammim. Begin 1962 werd vermoed dat de aanschaf van land zou plaatsvinden bij Shawei Zion. De vrees werd uitgesproken dat minister van economische zaken Pinhas Sapir het met Gerbrandy op een akkoordje gegooid had, om zo deviezen binnen te halen.³⁸

De weerzin tegen de zending zat diep. Nes Ammim kwam met het oog daarop tot de conclusie dat niet alleen de joden-christenen maar ook degenen met een achtergrond in de Jodenzending dienden af te zien van rechtstreekse deelname. Het gevolg was dat Tabaksblatt en Bakker zich met grote tegenzin terugtrokken uit het bestuur van Nes Ammim Nederland. Bakker legde zich pas bij het onvermijdelijke neer nadat ambassadeur Cidor hem had uitgelegd dat het anders het einde zou betekenen van het project. 'Men vertrouwt u in Israël niet.' Het aftreden viel Bakker zwaar:

Ik heb bij de wieg van Nes Ammim gestaan. (...) Alles werd gezien als van God gegeven om hier iets nieuws te beginnen.³⁹

Bakker bleef het project echter steunen, ook in de veranderde opzet. Rechtstreekse deelname van joden-christenen en jodenzedelingen was een onmogelijkheid voor een project dat vertrouwen wilde winnen bij overlevenden van de *Endlösung*, zoals in Lohamei haGettaot.⁴⁰ Pilon reisde naar Nederland, om de kerken ervan te overtuigen dat dit in de context van Israël de juiste beslissing was. Bezinning op de geschiedenis van het christelijke antisemitisme liet volgens hem geen andere keuze. Was de zending niet eeuwenlang uitgegaan van het idee dat joden die Jezus niet aanvaardden daarmee een goddelijke vloek over zich heen haalden? Christelijke missie herinnerde de joden aan een duister verleden van proselitiseren, dwang en provocatie. Pilon beriep zich op de gedachte van Duvernoy-Muller, dat de kerk uit de heidenvolken geen taak had om Israël te bekeren. De keerzijde van diens redenering (namelijk de actieve rol van de joden-christenen) liet hij buiten beschouwing:

Zou het mogelijk kunnen zijn, dat God voor de herkenning van Jezus door de Joden ons thans niet nodig zou hebben? Dat het niet dóór, maar ondanks de Christenen zal gebeuren? Dat

³⁷ Gesprek met Yusef Mbarki, Nes Ammim 8 januari 2011. Het gezin waaruit Mbarki stamt kon in 1948 in Galilea blijven, maar raakte naar eigen zeggen alles kwijt: 'Even the horse my father rode on was taken to the kibbutz. They collected the eggs of our chickens. All this happened in the part of Israel that, in the UN partition plan of 1947, was meant to become part of an Arab State. I'm not making drama of it. It's just part of my history. (...) On the other hand: I owe the beginnings of my educational career to a Jew, who taught me English. This man was a refugee from Iraq.'

³⁸ 'Christliches Dorf bei Schawej-Zion geplant', in: *Yedioth Hayom* 9 januari 1962.

³⁹ Notulen bestuursvergadering Nes Ammim Nederland, Rotterdam 19 januari 1963. Archief H.L. van Stegeren-Keizer, in: HDC VU.

⁴⁰ R. Bakker, 'Nes Ammim', in: *Centraal Weekblad* 12 mei 1962.